

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4CdoR/2/2023
Identifikačné číslo spisu:	4120214188
Dátum vydania rozhodnutia:	31.05.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:4120214188.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti S.. O., narodeného XX. R. XXXX, C. O., narodeného X. C. XXXX a F. O., narodeného XX. G. XXXX, zastúpených kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Nitra, deti matky C. Č., narodenej XX. X. XXXX, K. XXX, V. Č.. XXX, zastúpenej advokátom Mgr. Petrom Rybánskym, Nitra, Farská 46 a otca H. O., narodeného XX. C. XXXX, B. XXX, o úpravu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, vedenej na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 24P/314/2020, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 31. augusta 2022 sp. zn. 5CoP/17/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiadnemu z účastníkov n e p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 27. januára 2022, č. k. 24P/314/2020-199 zveril maloleté deti O.: S., narodeného XX. R. XXXX, C., narodeného X. C. XXXX a F., narodeného XX. G. XXXX do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a to tak, že otca zaviazal zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti vždy od pondelka od 8:00 hod. do nasledujúceho pondelka do 8:00 hod. a matku zaviazal zabezpečovať osobnú starostlivosť o maloleté deti od pondelka od 8:00 hod. počas nasledujúcich dvoch týždňov do pondelka do 8:00 hod. s tým, že k odovzdávaniu a preberaniu maloletých detí bude prichádzať vždy v školskom a predškolskom zariadení, ktoré maloleté deti navštevujú. V prípade neprítomnosti maloletých detí v uvedených zariadeniach v mieste bydliska toho rodiča, u ktorého aktuálne končí zabezpečovanie osobnej starostlivosti o maloleté deti. Osobitne upravil striedavú osobnú starostlivosť počas prázdnin; v starostlivosti otca budú maloleté deti počas letných školských prázdnin každý rok od 1.7. od 8:00 hod. do 15.7. do 20:00 hod. a od 1.8. od 8:00 hod. do 15.8. do 20:00 hod., počas jarných školských prázdnin v párnom roku od prvého dňa týchto prázdnin od 8:00 hod. do posledného dňa týchto prázdnin do 20:00 hod., počas veľkonočných školských prázdnin v nepárnom roku od prvého dňa týchto prázdnin od 8:00 hod. do posledného dňa týchto prázdnin do 20:00 hod., počas vianočných školských prázdnin v párnom roku od 23.12. od 8:00 hod. do 30.12. do 20:00 hod. a v nepárnom roku od 30.12. od 20:00 hod. do 6.1. nasledujúceho roka do

15:00 hod., - a v starostlivosti matky budú maloleté deti počas letných školských prázdnin každý rok od 15.7. od 20:00 hod. do 1.8. do 8:00 hod. a od 15.8. od 20:00 hod. do 31.8. do 20:00 hod., počas jarných školských prázdnin v nepárnom roku od prvého dňa týchto prázdnin od 8:00 hod. do posledného dňa týchto prázdnin do 20:00 hod., počas veľkonočných školských prázdnin v párnom roku od prvého dňa týchto prázdnin od 8:00 hod. do posledného dňa týchto prázdnin do 20:00 hod., počas vianočných školských prázdnin v nepárnom roku od 23.12. od 8:00 hod. do 30.12. do 20:00 hod. a v párnom roku od 30.12. od 20:00 hod. do 6.1. nasledujúceho roka do 15:00 hod. Súd určil, že daňový bonus na maloleté deti a prídavky na maloleté deti bude poberať matka maloletých detí. Otca maloletých detí zaviazal prispievať na ich výživu sumou vo výške 40 eur mesačne na maloletého S., sumou vo výške 40 eur mesačne na maloletého C. a sumou vo výške 30 eur mesačne na maloletého F.. Právo zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok priznal obom rodičom. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 26, § 24 ods. 2, § 24 ods. 4, § 64 ods. 6 zákon č. 36/2005 Z. z. Zákon o rodine (ďalej len „ZoR“) a vecne tým, že vzhľadom na priemerný čistý príjem matky 1 100,08 eura a príjem otca od 1 200 do 1 300 eur mesačne, súd rozhodol, že pre vyrovnanie ich príjmov bude matka poberať na maloleté deti aj naďalej daňový bonus a tiež prídavky na maloleté deti. Spolu s uvedenými sumami sa tak bude príjem matky pohybovať v sume cca 1 300 eur, podobne ako u otca. Súd zároveň upravil aj vyživovaciu povinnosť zo strany otca maloletých detí a to s poukazom na tú skutočnosť, že v osobnej starostlivosti matky budú maloleté deti dva týždne a následne v osobnej starostlivosti otca jeden týždeň. Výživné, ktoré súd otcovi určil, bude slúžiť na zabezpečovanie každodenných potrieb maloletých detí v čase, keď sa tieto budú nachádzať v osobnej starostlivosti matky a takýmto spôsobom budú vyvážené náklady, ktoré matke vzniknú počas jej osobnej starostlivosti, ktorá je dvojnásobne dlhšia ako osobná starostlivosť otca maloletých detí. Výživné určil s poukazom na vek a potreby maloletých detí, ktoré sú popísané v skutočnom stave vecí, ako aj na možnosti a schopnosti oboch rodičov. O trovách konania rozhodol v zmysle § 52 zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej len „CMP“), že žiaden z účastníkov nemal nárok na náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 31. augusta 2022 sp. zn. 5CoP/17/2022 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil právne ustanoveniami § 26, § 24 ods. 2, § 24 ods. 4, § 75 ods. 1, § 62 ods. 6, § 36 ods. 1 a § 28 ods. 1 písm. a/ ZoR a vecne tým, že obaja rodičia sú spôsobilí, ochotní a schopní zabezpečiť náležitú starostlivosť a výchovu o maloleté deti a obaja rodičia rovnako majú vôľu mať maloleté deti pri sebe a starať sa o ne. Obaja rodičia majú dobré predpoklady pre výchovu maloletých detí a výkon starostlivosti, a to ako po materiálnej, tak i po emočnej stránke. Rovnako maloleté deti majú pozitívny a silný vzťah s oboma rodičmi. Súd prvej inštancie pri zverení maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti v pomere 1:2 správne prihliadol najmä na najlepšie záujmy maloletých detí, ktoré prejavili záujem byť s oboma rodičmi, avšak s matkou viac, pretože sa pri nej cítia lepšie a bezpečnejšie. Pre posúdenie otázky, či v prípade rozhodnutia súdu o zverení maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov bude niektorému z nich určené výživné alebo nie sú rozhodujúce kritériá uvedené v ustanovení § 75 ZoR, teda aj aktuálne príjmy a majetkové pomery rodičov v čase rozhodovania a aké sú náklady maloletého dieťaťa. Súd prihliadol na skutočnosť, že matka je poberateľom prídavku na dieťa a taktiež daňového bonusu na dieťa. Po tomto zohľadnení dospel k tomu, že príjmy rodičov sú približne rovnaké. Keďže súd prvej inštancie rozhodol o zverení detí do striedavej osobnej starostlivosti v pomere 1:2 správne určil výživné s poukazom na to, že u matky budú mal. deti tráviť čas o jeden týždeň dlhšie ako u otca. Odvolací súd mal z rozsudku súdu prvej inštancie preukázané výdavky matky na mal. deti a s ohľadom na ne sa odvolací súd stotožnil s určením výšky výživného súdom prvej inštancie. Odvolací súd k poberaniu prídavkov na deti poznamenáva, že ak je viac oprávnených osôb spĺňajúcich podmienky stanovené zákonom č. 600/2003 Z. z., prídavok na to isté dieťa patrí len jednej z nich, a to podľa ich dohody. Ak súd zverí maloleté deti do striedavej osobnej starostlivosti, prídavok na dieťa sa vypláti oprávnenej osobe, ktorej sa prídavok vyplácal pred zverením maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, pokiaľ sa rodičia maloletých detí písomne nedohodnú na zmene oprávnenej osoby. S ohľadom na tú skutočnosť, že matka bola poberateľkou prídavkov na deti súd správne určil, že daňový bonus a prídavky na maloleté deti bude naďalej poberať ona. Ak sa daňovníci, ktorí spĺňajú podmienky na uplatnenie daňového bonusu nedohodnú inak, napr. v prípade nezhôd medzi manželmi - rodičmi, daňový bonus na všetky vyživované

deti sa uplatňuje alebo sa prizná v poradi matka, otec, iná oprávnená osoba. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach týkajúcich sa zverenia maloletých detí do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov, určenia výživného, poberania daňového bonusu a prídavku na maloleté deti, určenia výživného ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) potvrdil. O nároku na náhradu trov konania odvolacieho súdu rozhodol podľa § 52 CMP. O návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia rozhodol odvolací súd uznesením zo dňa 22. júla 2022, č. k. 5CoPno/2/2022-310 tak, že ho zamietol.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal otec (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP.

3.1. Na odôvodnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že odvolací súd postupoval procesne nesprávne, keď nerešpektoval ustanovenie § 220 ods. 2 CSP, a stotožnil sa so skutkovými závermi súdu prvej inštancie keď považoval za dostatočne zistený skutočný stav veci, následné rozhodnutie vo veci samej bez preskúmateľného vysporiadania sa so všetkými podstatnými tvrdeniami a námietkami otca smerujúcich vo vzťahu k vykonanému znaleckému dokazovaniu a absencie výsluchu znalkyne. Týmto procesným postupom nevypočutia znalkyne, postupom nesprávne položených otázok, ako aj odmietnutie vykonania ďalších dôkazov, nebol podľa dovolateľa dostatočne zistený skutočný stav veci a tým bolo znemožnené otcovi maloletých detí, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva, čo zasiahlo neoprávnene do jeho práv na spravodlivý proces. Poukázal na rozhodovaciu prax Českého Ústavného súdu sp. zn. IV. US 3570/15 z 19. júla 2016. Navrhol, aby odvolací súd podanému dovolaniu v celom rozsahu vyhovel.

4. Matka maloletých sa k dovolaniu otca vyjadrila a uviedla, že dovolanie žalobcu je nutné označiť ako účelovú snahu bez právneho základu. Dovolanie nespĺňa formálne ani obsahové náležitosti, preto je potrebné ho odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

7. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

8. Z hľadiska obsahového (§ 124 ods. 1 CSP) dovolateľ v dovolaní namietal nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu, jeho nedostatočné odôvodnenie a nevykonanie dôkazov, ktoré navrhoval.

Vyčítal prvostupňovému súdu ako aj odvolaciemu súdu, že nevykonali výsluch znalkyne o skutočnostiach uvádzaných v Znaleckom posudku, a namietať formuláciu otázky č. 6

9. Podľa prvej vety čl. V Zákona o rodine, záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.

9.1. Posúdiť najlepší záujem dieťaťa v každom jednotlivom prípade je primárne úlohou vnútroštátnych orgánov, ktoré majú výhodu priameho kontaktu s dotknutými osobami. Preto majú určitú mieru voľnej úvahy, avšak Európsky súd pre ľudské práva preskúmava podľa dohovoru rozhodnutia, ktoré tieto orgány prijali pri výkone svojej právomoci. Článok 8 obsahuje aj procesné záväzky a vnútroštátny rozhodovací proces musí byť spravodlivý a umožniť všetkým zúčastneným sa k veci plne vyjadriť. Súdby musia dôkladne preskúmať celú rodinnú situáciu (faktory skutkové, citové, psychologické, materiálne, či zdravotné) a urobiť vyvážené a rozumné posúdenie dotknutých záujmov a pritom mať neustále na pamäti nájdenie najlepšieho riešenia pre maloleté dieťa. V právnej teórii neexistuje definícia najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa pre rozmanitosť života, prax ale ukazuje množstvo dôvodov, ktoré treba súdmi vyhodnotiť, aby bolo správne rozhodnuté v konečnom dôsledku o tom, či je v najlepšom záujme dieťaťa aby bolo zverené do striedavej starostlivosti oboch rodičov. V tejto súvislosti je treba poukázať na Všeobecný komentár č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho najlepšieho záujmu (Čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa) vydaný 29. mája 2013 Organizáciou spojených národov, Výborom pre práva dieťaťa, v časti V - Implementácia: posúdenie a určenie najlepšieho záujmu dieťaťa, A bod 48 „Posúdenie a určenie najlepšieho záujmu je jedinečnou činnosťou, ktorú je treba uskutočniť v každom jednom prípade vo svetle konkrétnych okolností každého dieťaťa alebo skupiny detí, či detí všeobecne“.

9.2. Podľa jedného zo základných princípov mimosporového procesu vyjadreného v čl. 4 Civilného mimosporového poriadku, ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho „najlepšom záujme“. Inými slovami, objektívnym explicitne stanoveným zákonným kritériom pre rozhodnutie vo veci maloletého je „záujem maloletého dieťaťa“, čo korešponduje s podstatou a účelom základného práva maloletého dieťaťa na rodičovskú výchovu a starostlivosť a tomuto právu zodpovedajúcemu základnému právu obidvoch rodičov na starostlivosť a výchovu o svoje dieťa. Obsah týchto práv je homogenizovaný nielen v práve, ale súčasne aj v povinnosti na sústavnú starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj dieťaťa v zmysle ustanovenia § 28 ods. 1 písm. a) Zákona o rodine. Pokiaľ teda ide o záujem maloletého dieťaťa, súd musí vyhodnocovať a zdôvodniť nielen mechanicky a formálne, ale s ohľadom na in concreto okolnosti spočívajúce v danosti prípadne v absencii nielen „technických“ podmienok na výchovu, starostlivosť a všestranný vývoj maloletého (bytové predpoklady, dochádzka do školy alebo na voľnočasové aktivity, lekárska starostlivosť a pod.), ale aj vzhľadom na emocionálne (či už pozitívne alebo negatívne) väzby maloletého ku každému z rodičov.

9.3. V Zákone o rodine sa od 1. januára 2016 (pozri zákon č. 175/2015 Z. z.) rozšírili základné zásady rodinného práva a okrem iného ustanovili kritérium „najlepšieho záujmu dieťaťa“, ktoré je prvoradým hľadiskom rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Napriek tomu, že čl. 5 Zákona o rodine príkladmo uvádza kritériá, ktoré sa zohľadňujú pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa, pričom na záujem dieťaťa odkazuje niekoľko ustanovení normatívnej časti Zákona o rodine (napr. § 23, § 24, § 44, § 54, § 59), ako i ustanovenia osobitných predpisov (napr. zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, nový zákon č. 176/2015 Z. z. o komisárovi pre deti a komisárovi pre osoby so zdravotným postihnutím a pod.), tento pojem nebol doposiaľ definovaný a neboli stanovené ani jeho určujúce kritériá.

9.4. Je preto podľa dovolacieho súdu namieste poukázať na to, že čl. 3 odsek 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) zaručuje dieťaťu právo na posúdenie jeho najlepších záujmov a ich prvoradé zohľadnenie pri akýchkoľvek krokoch alebo rozhodnutiach, ktoré sa ho týkajú, tak vo verejnej, ako aj v súkromnej sfére. Toto právo vyjadruje jednu zo základných hodnôt Dohovoru. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej len „Výbor“) označil článok 3 ods. 1 za jednu zo štyroch základných zásad Dohovoru pre interpretáciu vykonávania všetkých práv dieťaťa a aplikuje ju ako dynamickú koncepciu, ktorá si vyžaduje posúdenie primerané konkrétnemu kontextu.

9.5. Podľa Všeobecného komentára č. 14 (2013) o práve dieťaťa na prvoradé zohľadnenie jeho

najlepšieho záujmu (čl. 3 ods. 1), prijatého Výborom na jeho šesťdesiatomdruhom zasadnutí (14. január - 1. február 2013) je pojem „najlepší záujem dieťaťa“ nesmierne komplexný a jeho obsah treba stanovovať podľa konkrétnych prípadov. Zákonodarca, sudca, správny, sociálny alebo školský orgán budú schopní práve prostredníctvom výkladu a vykonávania čl. 3 ods. 1 v súlade s ostatnými ustanoveniami Dohovoru vyjasniť pojem a použiť ho v konkrétnej situácii. Najlepší záujem dieťaťa je však zároveň pojmom pružným a adaptabilným. Treba ho prispôsobiť a definovať podľa konkrétnej situácie dotknutého dieťaťa alebo detí, zohľadniť pritom ich osobný kontext, situáciu a potreby. Pri jednotlivých rozhodnutiach je potrebné posúdiť najlepší záujem dieťaťa a určiť ho vo svetle špecifických okolností situácie konkrétneho dieťaťa.

9.6. Dohovor vo svojom čl. 3 reflektuje skutočnosť, že akokoľvek možno považovať za prirodzené a žiadúce, aby dieťa bolo vychovávané svojimi rodičmi, nemožno odhliadnuť od toho, že i dieťa samotné je bytosťou jedinečnou, obdarenou neodňateľnými, nescudziteľnými, nepremlčateľnými a nezrušiteľnými základnými právami a slobodami, teda bytosťou, ktorej by sa malo dostať pri jej vývine toho najlepšieho, totiž toho, aby vyššie uvedené atribúty nezostali prázdnyimi slovami (nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 695/2000 z 19. apríla 2001 (N 66/22 SbNU 83).

10. Odvolací súd videl najlepší záujem dieťaťa v zachovaní rovnocennej starostlivosti obidvoch rodičov a udržiavanie a rozvíjanie citových väzieb maloletých s otcom. Podľa názoru dovolacieho súdu krajský súd otázku najlepšieho záujmu dieťaťa skúmal v celej jej komplexnosti, a preto dospel k správnym záverom. Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné zdôrazniť, že rovnocenná starostlivosť neznamená, že by obaja rodičia mali osobnú starostlivosť dieťaťa vykonávať v rovnakom rozsahu. To by znamenalo spochybnenie zverenia dieťaťa do inej starostlivosti ako do striedavej. Rovnocenná starostlivosť znamená, že rodičia sú si vo vzťahu k dieťaťu rovní a obaja majú rovnaké právo rozhodovať o jeho výchovných potrebách, rozhodnutie žiadneho z nich nie je uprednostnené a obaja rodičia majú vo vzťahu k dieťaťu rovnaké postavenie. Ak aj došlo k zmenšeniu numerického počtu dní, kedy sú maloleté deti v starostlivosti otca (v pomere 1:2), neznamená to porušenie práva maloletých detí na rovnocennú starostlivosť rodičov.

11. Dovolací súd upriamuje na skutočnosť, že podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo tieto názory slobodne vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom dieťaťa musí venovať patričná pozornosť zodpovedajúca jeho veku a úrovni.

11.1. V zmysle citovaných ustanovení sa dieťaťu poskytuje možnosť, aby bolo vypočuté v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo, alebo prostredníctvom zástupcu alebo príslušného orgánu, pričom spôsob vypočutia musí byť v súlade s procedurálnymi pravidlami vnútroštátneho zákonodarstva. Niet sporu o tom, že maloleté dieťa má právo vyjadriť samostatne a slobodne svoj názor vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré nezohľadnilo názory dieťaťa alebo im nevenovalo primeranú pozornosť zodpovedajúcu veku a úrovni dieťaťa, upiera dieťaťu možnosť ovplyvniť určenie jeho najlepšieho záujmu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 22. júna 2016, sp. zn. 5Cdo/492/2015). Treba ale zdôrazniť, že nie je možné, aby všeobecné súdy stanovisko maloletého dieťaťa bez ďalšieho prevzali a aby založili svoje rozhodnutia iba na jeho prianí a nie na starostlivom a komplexnom posudzovaní jeho záujmov (rozsudok ESLP vo veci C. proti Fínsku zo dňa 9. mája 2006 č. 18249/02, body 57. - 59.).

11.2. Dovolací súd už opakovane (pozri rozhodnutia sp. zn. 5Cdo/138/2021, či 5Cdo/141/2021) v tejto súvislosti poukazuje aj na zásadnú skutočnosť, že je chybou, ak sa stotožňuje názor (pranie) maloletého s pojmom „záujem dieťaťa“. V prípade, ak sa rodičia nevedia dohodnúť na úprave práv a povinností k ich maloletým deťom, je to práve všeobecný súd, komu prináleží vyhodnotiť obsah pojmu najlepší záujem dieťaťa v kontexte individuálnych okolností toho ktorého prípadu (uznesenie Ústavného súdu SR zo 16. apríla 2020 sp. zn. I. ÚS 162/2020). V posudzovanom prípade maloleté deti pomerne jednoznačne vyslovili názor žiť s oboma rodičmi, avšak s mamou viac, pretože sa pri nej cítia lepšie a bezpečnejšie. Zistiť názor dieťaťa je podstatné pre vymedzenie jeho najlepšieho záujmu a súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu sa tento prejav zdal dostatočne určitý.

12. K námietkam otca týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku

odvolacieho súdu treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový (skutočný) stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné, neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať aj v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom rámci, ktorý predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Inak povedané, judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument účastníka konania, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamena, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

13. Vo svetle uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu napadnutý dovolaním otca spĺňa kritériá pre odôvodnenie rozhodnutia v zmysle § 220 ods. 2 CSP, preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľný, neodôvodnený, či zjavne arbitráry (svojvoľný). Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1, 2 CSP. Z odôvodnení rozhodnutí obidvoch súdov nižších stupňov, chápaných v ich organickej jednote ako celok (I. ÚS 259/2018) je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil súd prvej inštancie, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil. Odôvodnenie jeho rozsudku zodpovedá aj základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia, vyplýva z neho vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Odvolací súd sa primerane dostatočným spôsobom vysporiadal s relevantnými odvolacími námietkami otca maloletých detí. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné. Závery, ku ktorým odvolací súd dospel sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Dovolací súd pripomína, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Dovolateľ v dovolaní neuvádza relevantné skutočnosti, ktoré by neboli zistené a vyhodnotené v základnom konaní.

14. Pokiaľ dovolateľ namietal, že v konaní súd nevhodne formuloval otázky na znalkyňu, nevypočul znalkyňu a preto jej nemohol klásť otázky, dovolací súd uvádza, že je plne v súlade s úlohou súdu pri dokazovaní v súdnom procese, aby sám, bez zásahu strán sporu ustálil, v akom rozsahu a na aké

konkrétosti zamerať otázky určené znalcovi tak, aby efektívne došlo k zisteniu skutkového stavu potrebného pre rozhodnutie. „Pánom“ dokazovania je v súdnom konaní súd, on rozhoduje, ktoré dôkazy a v akom rozsahu vykonané budú a zisťuje skutkový/skutočný stav veci. Z ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že zásah do základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie by v tejto súvislosti bolo možné konštatovať len vtedy, ak by záver všeobecného súdu o nevykonaní účastníkom navrhovaného dôkazu bol zjavne neodôvodnený, chýbala by mu predchádzajúca racionálna úvaha konajúceho súdu vychádzajúca z priebehu konania a stavu dokazovania v jeho rámci, či vtedy, ak by nevykonaním navrhnutého dôkazu bol účastník postavený do podstatne nevýhodnejšej pozície ako druhá strana v konaní (I. ÚS 350/08).

15. Nad rámec vyššie uvedeného sa žiada najvyššiemu súdu poukázať na špecifickosť spoločenských vzťahov, ktoré sú predmetom konania. Ide o veľmi citlivé vzťahy medzi rodičmi a maloletými, do ktorých by zo strany štátnych orgánov malo byť zasahované čo najmenej, čo vyplýva ako z povahy týchto rodinných vzťahov, tak z povahy samotnej štátnej moci. O to viac je treba apelovať na oboch rodičov, aby sa snažili dosiahnuť dohodu o ďalších podmienkach výchovy svojho syna prirodzenou cestou, aby ich komplikovaným vzťahom nebol poškodený ich syn, ktorý má k obom rodičom silný citový vzťah (5Cdo/168/2021).

16. Najvyšší súd pripomína, že rozhodnutia všeobecných súdov o úprave práv a povinností k maloletým deťom nemajú povahu rozhodnutí „absolútne konečných“, a teda nezmeniteľných, ako vyplýva i z ustanovenia § 26 ZR, ktorý zmenu rozhodnutia podmieňuje „zmenou pomerov“. Uvedené platí tým skôr, pokiaľ súdy svoje rozhodnutia zakladajú na okolnostiach, zmena ktorých je v budúcnosti predvídateľná či aspoň reálne možná.

17. Vzhľadom na to, že dovolanie otca smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, najvyšší súd ho odmietol podľa § 447 písm. c) CSP bez toho, aby sa zaoberal vecnou dôvodnosťou podaného dovolania.

18. Dovolací súd žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania (§ 52 CMP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.